

Warszawa, 6 kwietnia 2017 r.

Sędziowie Trybunału Konstytucyjnego:

Stanisław Biernat

Leon Kieres

Piotr Pszczółkowski

Małgorzata Pyziak-Szafnicka

Stanisław Rymar

Piotr Tuleja

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz

Marek Zubik

Pani Sędzia Julia Przyłębska

Prezes Trybunału Konstytucyjnego

Mając na uwadze statuowaną w art. 195 ust 1 Konstytucji niezawisłość sędziego Trybunału Konstytucyjnego w sprawowaniu swojego urzędu oraz wynikające z art. 6 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. poz. 2072, dalej u.o.t.p.TK) kompetencje i skład Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego:

- na podstawie art. 7 ust. 2 u.o.t.p.TK wnosimy o zwołanie Zgromadzenia Ogólnego sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

- z uwagi na nadzwyczajne powody uzasadniające zwołanie Zgromadzenia Ogólnego sędziów Trybunału Konstytucyjnego wnosimy o zaproszenie do udziału w nim Pana Prezydenta Andrzeja Dudę, który zgodnie z art. 126 ust. 2 Konstytucji RP czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji.

UZASADNIENIE

Pomimo publicznej deklaracji, złożonej 21 grudnia 2016 r., Sędzia TK Julia Przyłębska, której Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej powierzył obowiązki Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, do

chwili obecnej nie zwołała narady, Zgromadzenia Ogólnego sędziów TK, ani nawet spotkania z udziałem wszystkich sędziów konstytucyjnych.

W tym okresie mają miejsce zachowania będące – w naszej ocenie – łamaniem przez osoby kierujące Trybunałem przepisów ustaw regulujących funkcjonowanie tego organu, zachowania, które uniemożliwiają prawidłowe jego funkcjonowanie, a także prowadzą do naruszenia niezawisłości sędziów i niezależności Trybunału. Nasze zarzuty dotyczą przede wszystkim trzech sfer funkcjonowania TK.

1. Pierwsza obejmuje sprzeczne z art. 38 u.o.t.p.TK i z przepisami regulującymi wyłączenie sędziego kształtowanie składów orzekających w poszczególnych sprawach, przejawiające się m.in. praktyką odbierania spraw sędziom Trybunału i uniemożliwianiem im orzekania.

2. Druga sfera związana jest z faktem, że wbrew decyzji Prezydenta RP o powołaniu STK Julii Przyłębskiej na stanowisko Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, funkcję tę w szerokim zakresie wykonuje STK Mariusz Muszyński, którego kandydaturę Pan Prezydent odrzucił.

3. Trzecia sfera dotyczy jawności postępowania przed TK i swobody wypowiedzi sędziów TK.

Ad. 1/.

W celu zapewnienia sobie dowolności w kształtowaniu składów orzekających, kierownictwo TK posługuje się zróżnicowanymi metodami.

Znaną publicznie i najbardziej niebezpieczną z punktu widzenia bezstronności Trybunału metodą jest pozostawianie od trzech miesięcy bez rozpoznania sprawy z wniosku Prokuratora Generalnego z 11 stycznia 2017 r., w którym domaga się on kontroli konstytucyjnej uchwał Sejmu z 2010 r. o wyborze trzech sędziów Trybunału Konstytucyjnego: Stanisława Rymara, Piotra Tulei i Marka Zubika (sygn. U 1/17). Wbrew zapewnieniu Prezes Julii Przyłębskiej, przekazanemu sędziom konstytucyjnym, sprawa ta nie została rozstrzygnięta do końca marca 2017 r., a fakt podważenia przez Prokuratora Generalnego legalności wyboru trzech sędziów konstytucyjnych stał się pretekstem do wyłączania tych sędziów od udziału w niektórych sprawach (por. Kp 4/15, Kp 1/17). Prokurator Generalny występuje wówczas z wnioskiem o wyłączenie sędziów TK: Stanisława Rymara, Piotra Tulei i Marka Zubika, a 3-osobowy skład TK wydaje postanowienie uwzględniające ten wniosek, eliminując w ten sposób sędziów z orzekania (brak podstaw do takiego wyłączenia został wykazany w zdaniu odrębnym STK Sławomiry Wronkowskiej-Jaśkiewicz do wyroku Kp 1/17). Na szczególną uwagę zasługuje kształtowanie przez Prezes TK składów orzekających w sprawie wyłączenia tych sędziów: orzeczenia są podejmowane praktycznie w tych samych składach osobowych. Do niniejszego pisma załączamy odpisy postanowień o wyłączeniu sędziów konstytucyjnych: Stanisława Rymara, Piotra Tulei i Marka Zubika, wydanych 6 i 8 marca br. w sprawach o sygn. Kp 4/15 i sygn. Kp 1/17, oraz postanowienie z 15 marca br. o niewyłączeniu STK Michała Warcińskiego w sprawie o sygn. Kp 1/17.

Postanowienia zostały wydane z udziałem tych samych osób, co w sposób oczywisty stanowi naruszenie ustawowego obowiązku alfabetycznego wyznaczania przez Prezesa Trybunału członków składu orzekającego (art. 38 ust 1 u.t.p.TK). Dopuszczone przez ustawodawcę odstępstwo od zasady alfabetycznego wyznaczania składów dotyczy wyłącznie wyznaczenia sędziego sprawozdawcy i tylko w uzasadnionych przypadkach.

Gdy zaś chodzi o rozpoznanie wniosku w sprawie sygn. U 1/17, to sprawa ta, której zarówno doniosłość, jak i realna możliwość „rozpoznania”, determinować powinny powierzenie orzekania w niej pełnemu składowi Trybunału, ma zostać rozstrzygnięta w składzie trzech sędziów. Prokurator Generalny, we wniosku z 11 stycznia 2017 r. kwestionującym konstytucyjność wyboru sędziów TK: Stanisława Rymara, Piotra Tulei i Marka Zubika, zarzuca m.in., że uchwały Sejmu o wyborze tych sędziów nie określają, na które wakujące miejsce miał zostać wybrany konkretny sędzia. Sprawozdawcą w sprawie o sygn. U 1/17 został wyznaczony STK Mariusz Muszyński, którego wybór na stanowisko sędziego, stwierdzony uchwałą Sejmu z 2 grudnia 2015 r., dotknięty jest – między innymi - dokładnie tym samym zarzutem, którego istnienie stanowi merytoryczną podstawę wniosku Prokuratora Generalnego dotyczącego trzech sędziów wybranych w 2010 r. Dlatego rozstrzyganie sprawy o sygn. U 1/17 z udziałem Mariusza Muszyńskiego jako sprawozdawcy budzi zrozumiały sprzeciw. Nie jest to zresztą pierwszy przypadek, gdy do orzekania w sprawie wyłączenia sędziego TK wyznaczony jest inny sędzia, znajdujący się w identycznej sytuacji prawnej (por. zdanie odrębne do wyroku TK w sprawie K 4/15). Załączamy także postanowienie z dnia 8 marca 2017 r., wydane w sprawie o sygn. K 24/14. W tej sprawie, przy udziale sędziego, który dwukrotnie postanawiał o wyłączeniu sędziów Stanisława Rymara, Piotra Tulei i Marka Zubika, rozstrzygano wniosek o wyłączenie Mariusza Muszyńskiego. Pomimo istnienia identycznych przesłanek, wniosek o wyłączenie Mariusza Muszyńskiego rozstrzygnięto dokładnie w odmiennym kierunku.

Jednocześnie, od stycznia 2017 r. w Trybunale Konstytucyjnym szeroko stosowana jest praktyka podejmowania niezgodnych z przepisami ustawy, arbitralnych decyzji o zmianach składów orzekających, wyznaczonych uprzednio stosownie do zawiłości sprawy (art. 37 ust. 1 pkt 1 e) u.o.t.p.TK) i zgodnie z kolejnością alfabetyczną. W tym czasie doszło do przenoszenia spraw przewidzianych do rozpoznania w pełnym składzie TK na poziom składów 5-osobowych i 3-osobowych, co zwykle wiązało się ze zmianą sprawozdawcy. Takich przypadków od stycznia do tej pory było 21. Ponadto, w 84 przypadkach zmieniono sędziów w składach 5-osobowych i 3-osobowych, w tym – 24 sędziów sprawozdawców. Same liczby tych zmian dowodzą, że zmiany te nie są podyktowane jedynie koniecznością włączenia do orzekania nowych sędziów, którym trzeba przydzielić sprawy.

Na wadliwość kształtowania składów orzekających wpływa także brak przemyślanej polityki urlopowej. W TK nie opracowano bowiem planu urlopów sędziów i nie skoordynowano go z planem

rozpraw i narad, a przy tym mamy do czynienia z praktyką niedopuszczania sędziów do orzekania, mimo deklarowanej przez nich gotowości przerwania urlopu.

Przedstawione wyżej praktyki, w ocenie sędziów TK, niweczą gwarancje niezawisłości sędziowskiej i dają podstawę do zarzutu stronniczego kształtowania składów orzekających Trybunału.

Ad 2/.

Sędzia Julia Przyłębska, wskazana przez Prezydenta RP jako sędzia pełniąca obowiązki prezesa TK, pełnomocnictwem z 20 grudnia 2016 r. upoważniła STK Mariusza Muszyńskiego do zastępowania Jej w realizacji uprawnień związanych z kierowaniem Trybunałem Konstytucyjnym. Następnie, pełnomocnictwem z 21 grudnia 2016 r. STK Julia Przyłębska upoważniła STK Mariusza Muszyńskiego do zastępowania jej w realizacji uprawnień Prezesa Trybunału Konstytucyjnego wynikających z ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz.U. poz. 2074, dalej – u.w.). W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym Prezes Julia Przyłębska w dniu 4 stycznia 2017 r. sporządziła aneks do wskazanego wyżej pełnomocnictwa stwierdzający, że pełnomocnictwo udzielone STK Mariuszowi Muszyńskiemu obejmuje: kierowanie pracami Trybunału w razie jej nieobecności, reprezentowanie Trybunału Konstytucyjnego na zewnątrz w zakresie określonym każdorazowo przez Prezesa, przewodniczenie rozprawom składu gdy sprawozdawcą jest Prezes, wykonywanie czynności procesowych w imieniu Prezesa wskazanych w ustawie o Trybunale Konstytucyjnym oraz w statucie Biura Trybunału. Upoważnienie to wykracza poza zakres wskazany z art. 12 ust. 2 i 3 u.o.t.p.TK.

Jeszcze dalej idące wątpliwości budzi decyzja Prezes Julii Przyłębskiej o powierzeniu STK Mariuszowi Muszyńskiemu kierowania Biurem TK. Z art. 12 ust. 2 i art. 14 u.w., art. 12 ust. 3 i art. 17 u.o.t.p.TK, a także art. 10 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o statusie sędziów TK (Dz.U. poz. 2073, dalej- u.s.s.) wynika, że sędzia TK, ani na etapie wprowadzania nowych rozwiązań organizacyjnych w Trybunale (likwidacja Biura TK, tworzenie w jego miejsce nowych jednostek), ani na etapie funkcjonowania nowo utworzonych jednostek, nie może wykonywać zadań administracyjnych/zarządczych, a także wykonywać funkcji kierowniczych wobec personelu. W odniesieniu do tych czynności, zarówno u.w. jak i u.o.t.p. TK, mówią o „osobie” (a nie o sędzi), której Prezes Trybunału powierza wykonywanie tych czynności, a – w przypadku likwidacji Biura – dodatkowo, określa wynagrodzenie tej osoby. Regulacja ustawowa jest konsekwentna: ustawodawca uznał, że dopuszczenie wykonywania wskazanych czynności przez sędziego TK pozostawałoby w oczywistej sprzeczności z zakazem podejmowania przez niego, choćby nieodpłatnie, „innego zajęcia” poza pracą naukową lub dydaktyczną (art. 10 ust. 2 u.s.s.). Zakaz wykonywania innych zajęć jest

wynikiem dostrzeżenia przez ustawodawcę zagrożenia dla prawidłowego wykonywania obowiązków a nawet niezawisłości, będącej koniecznym a zarazem niezbywalnym przymiotem sędziego (art. 195 K).

Pozycja prawna i faktyczna STK Mariusza Muszyńskiego w sposób jawny odbiega od ustawowego modelu. Rozbieżność ta jest ewidentnie potwierdzona w treści oficjalnej pieczęci, którą posługuje się Mariusz Muszyński występujący jako: „Sędzia Trybunału Konstytucyjnego upoważniony do wykonywania uprawnień i obowiązków Szefa Biura Trybunału Konstytucyjnego”. Wyposażony we wszystkie kompetencje likwidatora Biura TK (art. 12 i 14 u.w.) oraz szefa Biura, STK Mariusz Muszyński wykonuje czynności dotyczące nie tylko personelu administracyjnego TK, ale także – w pełni arbitralnie – decyduje o zatrudnieniu i jego warunkach w stosunku do prawników z Zespołu Wstępnej Kontroli Skarg Konstytucyjnych i Wniosków oraz tzw. asystentów sędziów TK, którzy współpracują bezpośrednio z sędziami przy opracowywaniu orzeczeń.

Niezależnie od tego, czy czynności te kwalifikujemy jako czynności Szefa Biura, wykonywane na podstawie art. 12 ust. 2 u.w. po likwidacji tego stanowiska, czy też jako likwidację Biura TK, przewidzianą w art. 14 u.w., czy wreszcie – jako przeprowadzanie nieznanego ustawom „audytu wewnętrznego”, czynności te mogą być wykonywane przez „osobę” upoważnioną lub powołaną przez Prezesa. Osobą tą, jak wynika z zestawienia sformułowań ustawowych, nie może być sędzia TK. W świetle prawa Pan Mariusz Muszyński nie może jednocześnie być sędzią TK i wykonywać, choćby nieodpłatnie, funkcji Szefa/likwidatora Biura lub – tym bardziej – wewnętrznego audytora TK.

Przedstawiona wyżej pozycja STK Mariusza Muszyńskiego nie pozostaje bez wpływu na sytuację pozostałych sędziów TK. Sędzia ten wykonuje bowiem nie tylko czynności pracodawcy wobec pracowników jednostek organizacyjnych Trybunału, lecz także – bez jakiegokolwiek podstawy prawnej – nadzoruje aktywność poszczególnych sędziów i próbuje decydować o zakresie ich obowiązków. Jak powszechnie wiadomo, na terenie Trybunału doszło do naruszania tajemnicy korespondencji, czego dopuścił się STK Mariusz Muszyński. Podkreślić należy, że w tej fundamentalnej kwestii, Prezes TK Julia Przyłębska, mimo żądań zajęcia przez Nią stanowiska, nie odpowiedziała sędziom konstytucyjnym, ani nie podjęła żadnych decyzji. Jedynie na łamach prasy wyraziła ocenę, że otwarcie przez osobę nieuprawnioną listu kierowanego do sędziego konstytucyjnego miało charakter incydentu. Zupełnie inne stanowisko przedstawił jednak sędziom Trybunału Mariusz Muszyński, który nie tylko nie przeprosił wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego za swoje zachowanie, ale uprzedził sędziów, że praktyka otwierania listów kierowanych do konkretnych sędziów Trybunału może mieć miejsce także w przyszłości. Rozwiązania problemu upatrywał w żądaniu, aby sędziowie konstytucyjni wskazywali nadawcom korespondencji inne niż trybunalskie adresy doręczeń.

Ad 3/.

Wbrew zasadom wyrażonym w art. 54 Konstytucji, praktyce trybunalskiej, oraz interesowi publicznemu w ostatnim okresie ograniczono dostęp mediów do prac Trybunału. O odmowie zgody na

rejestrację przebiegu rozprawy przez dziennikarzy, czy zorganizowania konferencji prasowej, wbrew przepisom prawa (art. 72 i art. 98 u.o.t.p.TK) decyduje STK Mariusz Muszyński, a nie przewodniczący składu orzekającego w konkretnej sprawie.

Z kolei Prezes TK Julia Przyłębska, w wywiadzie udzielonym telewizji publicznej 23 marca br., przypisała sobie prawo monitorowania publicznych wypowiedzi sędziów i nie wykluczyła wszczynania postępowań dyscyplinarnych w stosunku do tych, którzy w ocenie Prezes TK naruszają ustawę o statusie sędziego. Tę wypowiedź uważamy za godzącą nie tylko w niezawisłość sędziowską, ale także w obywatelską wolność wyrażania opinii.

Sędziowie konstytucyjni podpisujący niniejsze pismo oczekują szybkiej reakcji i zwołania Zgromadzenia Ogólnego. Zgłaszamy potrzebę i wyrażamy nadzieję przyjęcia zaproszenia do udziału w obradach przez Strażnika Konstytucji, Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudę. W ten sposób zaistniałaby okazja do przedstawienia Panu Prezydentowi informacji o „istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału”, z którą – zgodnie z art. 9 u.o.t.p.TK – Prezydent ma prawo zapoznać się na zwoływanym corocznie ZO.

Omówienie sygnalizowanych wyżej zagadnień i podjęcie szybkich działań zmierzających do rozwiązania przytoczonych problemów uważamy za niezbędny warunek przywrócenia zgodnej z prawem działalności organu konstytucyjnego, jakim jest Trybunał Konstytucyjny.

Sędziowie Trybunału Konstytucyjnego:

Stefan Brzeziński
Mariusz Muszyński
Tadeusz Mazowiecki
Mateusz Szefer
Sławomir Dmowski
Andrzej Leliwicz
Grzegorz Kołodziej
Paweł Pióro